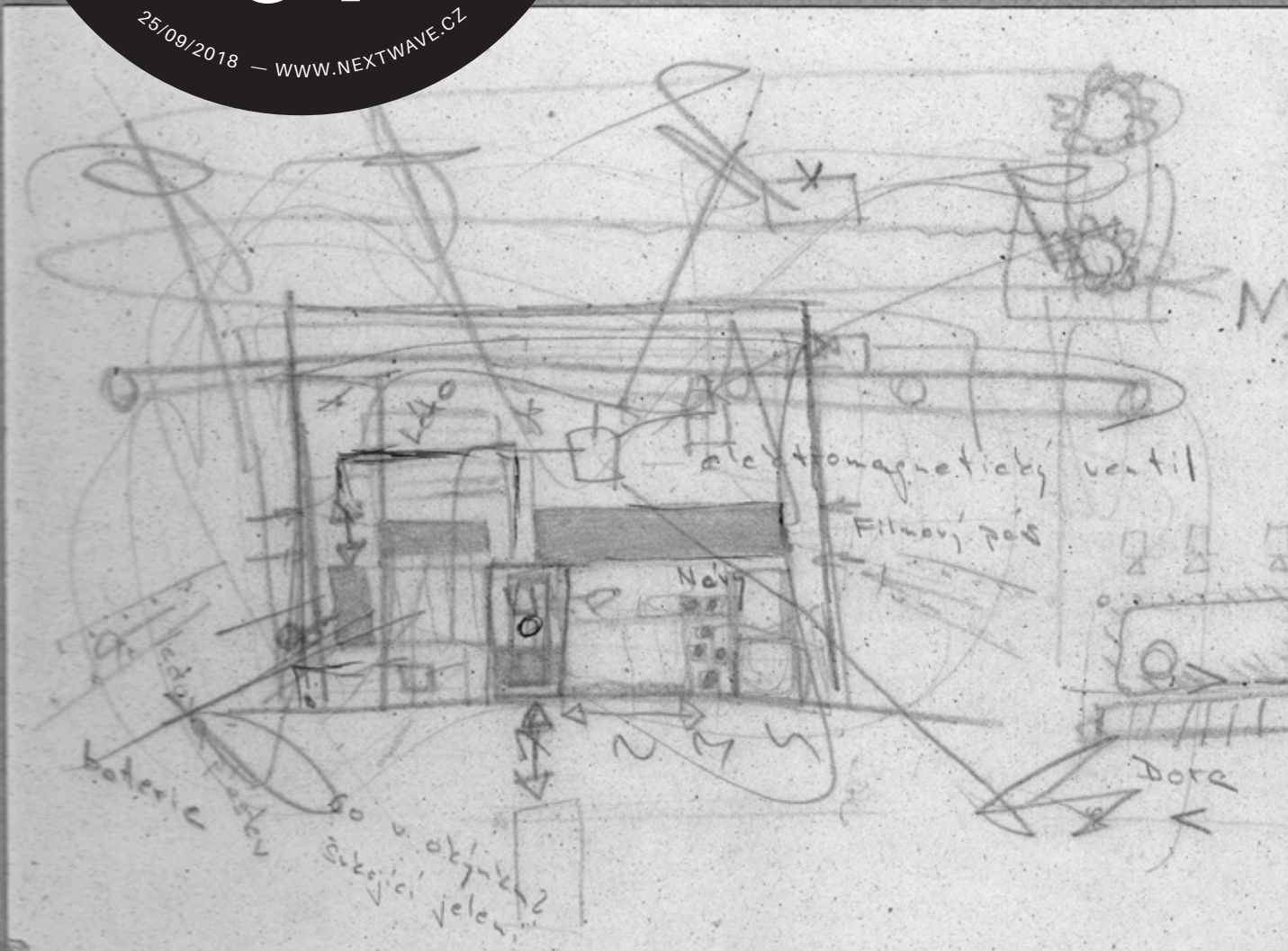

Scénosted

ZPRÁVODAJ FESTIVALU ...PŘÍŠTÍ VLNA/NEXT WAVE...

TSUNAMI 04

25/09/2018 — WWW.NEXTWAVE.CZ

Úvod jako obrázek

Čau lidi, slyšeli jste ten o syrských dětech? A o neziskovkách? Nebo o tom, jak zloděj a estébák vlastní všechna média a lidem to přijde v pořádku? A viděli jste první díl nového seriálu Komunisté po třiceti letech? Že vám přijdou úvodní řádky úvodníku nějakého zpravodaje divadelního festivalu zbytečně politicky vyhrcoené? Že politika do takového média nepatří? Ha ha — ale patří! Divadlo je politikum, tedy věc týkající se veřejnosti, už z logiky věci. Bez veřejnosti by divadlo bylo jen úchylnou obsesí několika vyšinutých jedinců. No a když k tomu divadlu vychází plátek, který ho reflektuje, hle, dostává se politikum i do tohoto plátku. Problém periodik je, že

se v nich plácají po zádech ti, kteří sdílejí stejný názor. Liberální demokrat málokdy s chutí otevře Haló noviny a militantní fašista zase málokdy A2. A tak i když si tam lidi sdělují své nesporné pravdy, jen zřídka se dostanou za hranici bubliny, která tyto pravdy sdílí. Tak se ještě více společnost rozkládá na ostrůvky utvrzující se jako trosičníci ve svých postojích neschopní vzít do rukou vesla a odplout na druhý ostrov a diskutovat. Ale do divadla chodí všichni, ne? Bílí, rudí, hnědí, černí, malí, velcí, tlustí, hubení, masožravci i vegani, katolíci i muslimové (ti občas obzvlášť v těsném spojení). Divadlo by tedy mohlo plnit roli ekumenického Hyde Parku. Snad se o to Nextka

snází. Ať už ale ano, nebo ne, v každém případě už zase nad tím, kam směřuje tenhle stát, zůstává rozum i čurák stát. Mimočodem Jirousova slova loni na Nextce zcela jedinečně zpracovala dvojice vycházejících hereckých a tvůrčích osobností Vojty Hrabáka a Petra Uhlíka, kteří na základě loňského úspěchu pokračují vlastním projektem Kult hanby s inscenací Hlupáci, proberte se 25. září. Rozhovor s nimi si přečtete na str. 6. Pánové, ať se daří! A všem hlupákům, kterým přijdou první řádky tohoto úvodníku v pořádku: proberte se!

— Dominik Melichar —

Mottem 25. ročníku Nextky je obraz. Pokud byste měl představit inscenaci Teritorium jako obraz, co bychom na něm viděli?

K dramaturgickému okruhu „obraz“ se ta inscenace vztahuje dramaturgicko-režijní a výtvarnou koncepcí. Za základní symbolický prvek na jevišti jsme zvolili právě obraz jako artefakt v jakési opuštěné galerii. Nevím, jestli je to shoda náhod, nebo není, každopádně návštěva DUP39, potažmo jakési postapokalyptické galerie, by měla být jakýmsi obrazem současné společnosti.

Námět vychází z antického dramatu, což je obecně docela módní záležitost. Čím se vztahuje k současnosti?

V poslední době se v České republice nastudovalo hodně inscenací na základě antických dramát, ale já se spíš divím, že posledních deset patnáct let bylo s antikou docela ticho po pěšině. Přijde mi to naprosto neuvěřitelné, protože antická dramatika je základem evropské dramatiky a obsahuje nejjednodušší archetypální příběhy, problémy. Koncept překročování hybris v antické dramatice je něco, co zatím není v klasickém dramatu úplně překonané. Teritorium je moderní zpracování antického mýtu, pohrává si s příběhem Agamemnona, ale je to současná interpretace. Antické mýty, nebo vůbec jakékoli mýty, se v umění zpracovávají opakovaně a každá doba potřebuje svoje zpracování.

Mně osobně připadá, že poměrně výrazně pracujete s archetypy na úrovni freudovské psychoanalýzy.

Autorovi Ondřeji Novotnému jsem říkal, že by to mělo být jednoduché. Málo postav, jednoduché situace. Něco jako Ibsen a hlavně to mělo být o lásce. A Ondra napsal rodinou tragédii o tom, jaké to je, když láska na světě už neexistuje. Je to vlastně sevřené rodinné drama, takže tam nějaké freudovské archetypy rozhodně straší a myslím si, že často v dost parodické formě.

Probíhá tam nějaký souboj racionálna s iracionálnem a zároveň se ukazuje, jak my, naše západní civilizace, se s tím iracionálnem vyrovnáváme od vynálezu psychoanalýzy, což je tam dosti zpochybňováno a děláme si z toho trochu legraci.

Co asi každého na první pohled zaujme nebo pobaví, je holčička ztvárněná Hynkem Chmelařem.

To je nápad autora. Hra Teritorium vznikla pro předem daný kolektiv herců. Ukazujeme v ní technický svět, naprosto bez lásky. Ti lidé už jen opečovávají nějakou minulost, jsou absolutně neživotní. A mezi tím vším chodí Chrysothemis, jejich dítě, o které se v podstatě nikdo nestará. Neříkám, že je nechtěné, ale vlastně je v tom

světě úplně samo, vychovávané tou nicotou. Obsazení Hynka Chmelaře do té role má ukázat, že to dítě není úplně v pořádku a v tom světě působí zcela nepatřičně. Je ve věku těsně před pubertou, kdy se brzy bude muset nějak sebedefinovat, najít samo sebe. Obsazení Hynka je vlastně obsazení té role optikou Chrysothemis, která si připadá jako někdo, kdo tam naprosto nepatří. Což ve chvíli, kdy se o postavě tvrdí, že je to holčička ve věku jedenácti dvanácti let a současně je to Hynek Chmelař, je jasné.

Na druhou stranu, dětské nezmanipulované vidění světa bývá mnohem pravdivější. Okomentovat ho dospěláckým způsobem má něco do sebe...

Jo, to je dobrá interpretace, protože dítě v tom společenství, vlastně jako jediné, ještě nemá hlavu zanesenou různými programy, které přeformátují myšlení a zastírají vidění pravdy. Je přesně v tom věku, kdy začíná pobírat, co se děje. Tím také nesmírně vytáčí Klytaimnéstru. Matka se střetává s dcerou, která začíná vidět. Prostě ty freudovské archetypy tam jsou, matka versus dcera... všechno máme.

Spousta mladých lidí je dnes v podobné situaci jako Chrysothemis. Vychovaná společenským systémem, informacemi všemožné kvality. Jak může divadlo, respektive režijní prostředky, přispět k „prozíření“?

V divadle hojně diskutujeme na mnoha frontách o tom, co se zpláněným dědictvím postmoderny. Reálně je zpochybnitelné cokoli a člověk se v tom může snadno ztratit, protože se nemá o co opřít, nemá k dispozici žádnou hodnotu. Zase je to o té bezvztátnosti k něčemu, co nás přesahuje. Nevím, jak s tím nakládat. Hodně přemýšlím o tom, že když to nejde přenášet slovy, zda to nepřenášet krásou. Zda jsem při dělení divadla pro samé racio nezapomněl na tajemství. Jinak problémem toho, co je a není pravdivé, se zabývám od útlého dětství a jsem fascinován tím, že se to dnes stává mainstreamem a začíná to mít reálné i třeba politické důsledky. To je docela úlet. Myslím, že mám pro to cit a umím to velice dobře ironicky zobrazit. Ale k čemu to je, nevím, to si musí přebrat vnímatel.

Uprchlíká problematika je na divadle aktuálně také velké téma. Vy v něm zacházíte až na animální úroveň, kdy se nadřazenost ve vztahu zachránce a zachraňovaného proměňuje, mocenská převaha se přelévá. Byl to záměr?

Fakt, že se ve hře používá moderní slovo uprchlík a tahle situace tam je popsána současným jazykem, souvisí s celkovou koncepcí. Ondra zasadil děj do současnosti nebo blízké budoucnosti. Situace, kdy Agamemnon přitáhl domů

s nějakým vojskem, je obsažena už v tom původním mýtu. Základní situace celé hry vůbec je v tom, že jde o obraz nějaké společnosti, která ví, že je dlouhodobě v háji, jde od války, prostě končí, a že se musí nějakým způsobem nutně reformovat, protože svět už je někde jinde. To, na co ta společnost dojíždí, je nějaká extrémní racionalita a extrémní lpění na minulosti. Proto jsme to umístili do jakési galerie moderního umění, kde oni z posledních sil zoufale strážejí zbytky něčeho, o čem už ani nevíme, co to vlastně je. I proto vychází Teritorium z antického mýtu, protože antika je výchozí bod naší civilizace.

Bod, se kterým si nevíme rady.

Vlastně je tam situace, kdy odkládáme řešení problému minimálně desítky, možná už i stovky let. Zavíráme před vším očima a udržujeme nějaký status quo, což ale v realitě není možné. V realitě to pořád teče, svět se neustále proměňuje. A jaké to je zoufalství ve chvíli, kdy člověk ví, že už je to za hranici, za níž už to není řešitelné pozitivním způsobem, po dobrém. V podstatě ukazujeme stav těsně před nějakým velkým výbuchem, obrovským požárem. Ostatně to tam máme — konec dětství, hořící zvíře. Civilizace lpěním na něčem, co bylo, na nějakém statu quo, se dostala do fáze, kdy je extrémní konflikt nevyhnutelný. Vše je nutné spálit a z popela vybudovat něco nového. Což je v podstatě politická situace, ale zároveň to ve skutečnosti možná tak zlé není.

Na druhou stranu jde i o osobní situaci...

Každý člověk se někdy dostane do fáze, kdy musí nějakým způsobem přehodnotit svůj život. Velice často se zachová tak, že tenhle moment neustále odkládá. Někdo třeba žije celý život na dluh. To pak způsobuje obrovské problémy a jednoho dne to rupne. Když to neřeší včas, rupne to velice bolestivě a extrémně. Velice často se to motá právě kolem lásky. Teritorium je vlastně dvojlomné. Na jednu stranu se tváří jako rodinné drama, zároveň ale promlouvá k naší civilizační situaci. K tomu samozřejmě patří problematika uprchlíků nebo fakt, že je za dvěma už něco nového, čemu se nejde ubránit, zavírat předtím očima a dělat, že to neexistuje.

Uprchlíká tematika je v tomhle směru trochu zavádějící.

Ano. Primárně by to nemělo být sociálně kritické. Jde o obraz momentu, kdy už všichni víme, že se něco musí změnit. Uprchlíci Kasandra představuje jakousi temnou animu, opak racionality naší společnosti. Zjevení temné sexuality, reformy, která je nezbytně nutná. Nám se před nějakými dvěma sty lety podařilo z naší civilizace odstranit Boha a od té doby si nevíme

FOTO: DITA HAVRÁNKOVA

FOTO: DITA HAVRÁNKOVA

Plně dostát ideálům se neslučuje se životem

Dva dny po premiéře Teritoria sedíme na schodech jedné malostranské kašny. Dojmy z inscenace, k níž jsme si domluvili rozhovor, stále ještě zpracovávám. Naštěstí má režisér Jan Frič dostatek empatie na to, aby v mých poněkud neobratně formulovaných otázkách obratem vyhmátl jádro pudla.

FOTO: DITA HAVRANKOVÁ

radý, co s tím. Měli jsme třeba komunismus a víme, jak to dopadlo, o Hitlerovi ani nemluvě. Myslím si, že v současnosti je největší problém v tom, že pocítujeme hlad či potřebu po nějakém mystickém prožívání, které tu chybí. Je to jeden z hlavních průserů společnosti, která je zajatá v banalitách a zprofanovaná.

Kasandra, a tedy potažmo i uprchlíci dodávají inscenaci živelnost a živočišnost, ale i mystiku. Zároveň jde o motiv těla. Kasandra představuje vztah k tělu, spojení s vlastním tělem, které ty ostatní postavy ztratily. Jako další motiv je tam samozřejmě svár ideálů a praktického života. Chtěl-li by člověk dostát sto procentně ideálům, není to slučitelné se životem. Jakým způsobem to řešit, jak najít nějakou pokoru a rovnováhu, je samozřejmě velká otázka, která je mimochodem už v základu veškeré antické dramatiky. Tam vždycky vážím mezi tím, co chtějí bohové a co chci já.

Od té doby jsme se nikam neposunuli?

Myslím, že lidstvo se nemůže nikam posunout, dokud si nedá do hlavy nějaké implantáty. Základní vzorce myšlení jsou stále stejné a být už dávno nežijeme v džungli a v pralese, tak například rozmnožovací rituály se nemění. Základní principy v myšlení, stejně jako třeba to, že dýcháme, zůstávají. V tomhle smyslu na pokrok nevěřím.

Mystickou atmosféru dodává scéně vodní plocha a zrcadlení hladiny. Zajímavý, působivý efekt. Byl to váš nápad?

V inscenaci se neustále pracuje s klíší evropské kultury, proto jsme přemýšleli o sváru vody a ohně jako o základním sváru života. Každopádně jsme s vodou

a ohněm chtěli pracovat. Vlastně tím pokračuji v tématu Fausta, kterého jsem dělal předtím. Motiv vody je obsažen v textu. Venku nepřetržitě prší, probíhá totální bouřka. Znamená to, že celá společnost, stát, místo, kde se to odehrává, je před obrovskou změnou. Všichni se tváří, že tomu tak není, ale přitom i ta příroda to ví. Prostor, v němž se to odehrává, prezentujeme jako galerii moderního umění, která je pár let opuštěná, protože mezitím proběhla válka, terorismus, kdoví co, ale ještě tam pár děl zůstalo. Pruh vody je inspirován reálným dílem, instalací s názvem 20:50 britského umělce Richarda Wilsona, která byla k vidění v londýnské Saatchi Gallery. V tomhle smyslu je inscenace tak trochu site specific, protože DUP39 byl původně vybudován jako galerie.

Režiroval jste v prostoru DUP39 poprvé?

Ano. Původně jsme uvažovali o tom, že se tam přenesou ze Strašnic inscenace Válka a Přízraky, ale padlo to. Ale snad je to i dobře. Osobně si myslím, že by divadelní inscenace měla být na repertoáru maximálně dva roky, protože to je věc, která je jistým způsobem živá a odpovídá momentu, kdy se tvoří. Postupem času ztrácí na aktuálnosti. A přitom je divadlo ze své podstaty živé medium.

Jak vnímáte působení Divadla X10?

Vytváří na pražské divadelní mapě důležitý bod. Způsob, jakým to dělají Lenka Havlíková, Ewa Zembok, Krystof Koláček a další, je neuvěřitelný. S urputností a dravostí budují dramaturgicky nekompromisní moderní činohru. Doporučuji lidem, aby tam chodili, protože si myslím, že tohle má smysl.

Co vás zaujalo z ostatních inscenací v DUP39?

Hodně se mi líbila inscenace z poezie Ivana Martina Jirouse *Člověku nad tím rozum i čurák zůstává stát*, která měla premiéru na Nextce v roce 2017.

Vrátíme-li se k tématu obrazu, chtěla bych se ještě zeptat na publikaci o předčasně zesnulé scénografce a kostymérce Ivě Němcové.

Na stránkách www.ivanemcova.cz to je od Matěje Samce zformulované určitě lépe, než to teď řeknu. Když Iva umřela, shodlo

se pár jejích přátel původně na uspořádání výstavy a posléze i na vydání knihy, aby po té výstavě něco zbylo. Ve volném čase jsme to dávali dohromady a snažili se, aby to bylo co nejlepší. A hlavně, aby to zaujalo někoho, kdo vůbec neví, kdo Iva byla a co dělala.

Takže odborná publikace?

Ne, nemá to být vědecká publikace, hodnotící dílo. Na to je příliš brzy a za druhé, to dílo není tolik obsáhlé. Snažili jsme se, aby publikace plnila funkci katalogu nebo portfolia, jako kdyby se Iva ucházela někde o práci. Kromě toho, že je to sám o sobě nádherný artefakt, tak si od té knihy slibujeme, že podá zprávu o určité době a o Ivě. Mám takový sen, že knihu otevře za pět deset let nějaký student divadelní vědy a zaujme ho to natolik, že začne bádát a její tvorbu interpretuje v kontextu vývoje české scénografie.

Momentálně je náklad rozebrán...

Vzhledem k tomu, že se na jaře blíží Pražské Quadriennale, chystáme druhé vydání. Rádi bychom, aby vyšlo do Vánoc, v horším případě do začátku PQ.

Čím pro vás byla Iva Němcová tak významná?

Podle mne byla naprosto výjimečná, alespoň co se českého divadla a mého okolí týče. Poté, co se zjevila na DAMU na scénografii, tam došlo k velkému obratu všech studentů. Měla obrovský vliv na ostatní. Uměla velice dobře zacházet s intuící a velmi přesně dokázala věci kombinovat. Zároveň přinesla jakousi čistou estetiku. Nebyla samozřejmě první, ale jakási melancholická čistota, která z toho prýští, je zajímavá. Byla ohromně talentovaná a myslím si, že teprve čas zhodnotí, jak obrovský měla vliv na celou současnou českou scénografii a své vrstevníky. Přestože se nedožila vysokého věku, to, co se na základě její práce v českém divadle stalo, je vidět dodnes, třeba v Národním divadle v Praze.

— Ptala se Veronika Boušová —

TERITORIUM (ČTENÁ ZKOUŠKA). FOTO: ARCHIV DIVADLA X10

Divadlo X10 — Ondřej Novotný: Teritorium

ÚRYVEK ZE SCÉNÁŘE

Thyestův stín:

O mnoho let později se slavil den mých narozenin. Otec seděl za stolem, zestárl. Zestárl jsi, říkám otci. Ano, říká otec. Brzo si budeš dělat pod sebe, říkám otci. Proč nemáš rád svého bratra? řekne otec. Mám rád svého bratra, řeknu otci. Myslim toho druhého, řekne otec. To není můj bratr, řeknu otci. Jsem otec vás obou, řekne otec. Ale vyšli jsme z jiného břicha, řeknu otci. Kdy přijde matka, ptám se otce? Může přímo na střechu našeho domu dopadnout obrovský kámen a ukončit celou tu hrůzu? schovává otec hlavu do dlaní.

Ve vesmíru existují potenciálně nebezpečné objekty, říkám otci. Otec zvedá hlavu. Většina těchto planetek je obsažena ve skupině s názvem Apollo. Otec šeptá, křížiči. Zná už ten příběh dobře. Ikarus, Faetón, Orfeus, tak začíná řada, Sysifos, Tantalos, vyjmenovávám ty nebožáky. Otec šeptem opakuje jména. Ikarus, Faetón, Orfeus, ano, říkám otci, Sysifos, Tantalos, přidává své jméno: Pelops. Pelops, opakuje můj otec na konci řady. Srážka s cizí planetou je zhruba stejně pravděpodobná jako smrt při letecké kata-

strofě, říkám Pelopovi. Ikarus, Faetón, Orfeus, Sysifos, Tantalos, Pelops, opakuje Pelops pořád dokola. Kdy přijde matka, uhodím na Pelopa. Co se stalo? Biju Pelopa do ksichtu. Tvá matka už nepříjde, odpoví Pelops. Kdy přijde matka, kurva? Pěstma vyrazím fotrovi tesáky. Tvá matka je mrtvá, říká Pelops, už to nedovedla snášet. Tvá matka je mrtvá, plive krev. Votfu si klouby do záclon. Tak to začalo. A pokračuje.

Pod obraz...

S ONDŘEJEM NOVOTNÝM (DIVADLO X10: TERITORIUM)

1. Máte doma nějaký obraz? Od koho, jaký, proč?

Máme doma několik obrazů od dědka pradědka Jarka. Jsou na nich oravské chaloupky, les, Choč. Manželce připomínají kořený. Jarko je dobrý člověk...

2. Co si myslíte o zoologických zahradách?

O ZOO jako prostředku k pochopení, získání respektu a úcty, jako o místu fascinace si nemyslím nic špatného. O ZOO jako atrakci si nemyslím nic dobrého.

3. Co jste dělal ve svých 25 letech v září?

Připravoval jsem jako dramaturg první inscenaci našeho absolventského ročníku. Nedopadlo to bůhvíjak.

FOTO: ARCHIV DIVADLA X10

Mrdáme!

Vojtěch Hrabák a Perk Uhlík předvedli na loňské Nextce sugestivní inscenaci na motivy Jirousových básní **Člověku nad tím rozum i čurák zůstává stát** ještě pod hlavičkou Divadla X10. Letos už v rámci vlastního uskupení Kult hanby uvedou projekt **Hlupáci, proberte se**. V rozhovoru prozradili, co obdivují na I. M. Jirousovi, jaký mají vztah k lacinému vínu a jaké slovo vystihuje přesně jejich poetiku. Jejich autorskou inscenaci z dramatických obrazů a básní můžete vidět 25. září v DUP39.

Jak jste se vy dva vůbec poznali?

Petr studoval o rok níž na konzervatoři a potkávali jsme se v šatně, kde jsme pili laciné víno a vedli existencionální úvahy o lásce a o smrti.

Tam vzniklo divadlo Kult Hanby?

Trávili jsme spolu moc času, a tak moc jsme pili to laciné víno a flákali se, až jsme tzbukovou a Václava Marholda. Petr se

pasoval na kmenového režiséra a uměleckého šéfa. Vojta se pasoval do jevištního sólisty a opravdu tichého dramaturga.

Loni jste uvedli inscenaci Člověku nad tím rozum i čurák zůstává stát. Letošní inscenaci Hlupáci, proberte se na něj navazujete?

Tato autorská inscenace nemá s tou předchozí nic společného. V příštích letech se opět chceme vrátit k osudům a osobnostem undergroundového světa.

Jak byste popsali svou divadelní poetiku?

Leitmotivem naší poetiky je krásné slovo Mrdat. Dává nám sílu v těžkopádnosti tohoto světa a těžkých kocovinách z laciného vína.

Tuším, že vaši velkou inspiraci bude Ivan Martin Jirous. Co vás na něm fascinuje, čím vás inspiruje?

Na I. M. Jirousovi obdivujeme jeho nezlomnost vůči režimu a systému, ve kterém žil, a zároveň něha, která se otiskovala

FOTO: EWA ZEMBK

do jeho poezie, v níž se snoubí primitivnost a vzdělání jeho osobnosti.

Co plánujete do budoucna? Má Kult Hanby již nějaké další plány do další sezony?

Pokračovat určitě budeme. V plánu máme nějaká témata. Budeme se ještě rozhodovat, která budou do příštích let zapadat nejlépe.

Na co se v rámci festivalu ...příští vlna/next wave... přijdete podívat?

Makáme. Nestíháme. Mrdáme!

— Ptala se **Anežka Berčíková** —

Bojovka, která má smysl

ANNA SCHMIDTMAJEROVÁ, FOTO: KRUTÝ KRTEK

Pokud jste se v pondělí 24. září v podvečerních hodinách pohybovali po Starém Městě, možná jste narazili na určenou skupinku podivínů, kteří se z nevysvětlitelných důvodů motali kolem okapových rour, popřípadě vtrhli do divadelní kavárny a zpřeházeli tamní knihovničku anebo s cílevědomým výrazem slaňovali... ale dost už s prozrazováním.

Vězte, že nešlo o žádná bláznivá individua, ale o uvědomělé osoby, které se nezištně odhodlaly pomoci spolupracovníkům samizdatu. Při plnění svého poslání

jste nejednou sešli z cesty, u veksláka utratili celé jmění, a dokonce jsme museli čelit lstivému provokatérovi. Splnění tajného úkolu si od nás vyžádalo značnou myšlenkovou i fyzickou aktivitu, ale nakonec jsme svého cíle dosáhli. Odpůrci režimu zase jednou ztuhli. Nenápadně, ale přece.

A víc bych už prozradila jen velice nerada, protože pak bych připravila další účastníky interaktivní divadelní bojovky Expedice o mnohá překvapení. Netradiční zážitek na pomezí divadla, únikové hry a larpu (v podstatě hry na hrdiny) připravila nedávno založená divadelní platforma Krutý krtek, kterou její vůdčí osobnost Karel Kratochvíl nazývá společensky angažovaným divadlem. A skutečně, Krtekův důmyslný projekt o samizdatu diváka — či spíše hráče — vtáhne do doby pozdního socialismu natolik, že se nejde neangažovat.

Přitom ale nehrozí žádné školometské poučování, které bývá s tímto typem divadla spojováno. Expedice propojuje snahu o společenskou osvětu s hravou, velice moderní formou na pomezí divadla a virtuální reality, která po celé dvě hodiny neomrzí. Koncept bojovky tvůrčí pečlivě propracovali, každé z jednotlivých stadií se nějak vztahuje k dané době, a navíc představuje vždy nový rébus. (Ocenit

je potřeba také to, že scénář vznikl na základě rozhovorů s pamětníky.) Obzvláště sugestivně působí zejména pasáže, kde mohou účastníci interagovat přímo s herci. Nejvýraznější jsou velice autentické scény s Mikulášem Čížkem a Annou Schmidtmajerovou. V těchto chvílích získává navrch divadlo a historická adventura je obohacena o hlubší, lidský rozměr.

Soudím, že Expedice Krutého krteka by svou formou i obsahem mohla působit zejména na mladší účastníky, kteří se už narodili do demokratických časů, takže mají o socialismu jen velice nekonkrétní představu. Věřím, že když zažijí atmosféru doby na vlastní kůži, podníto to v nich další zájem o minulost, která jim možná už nic neříká. Alespoň na mě naše pondělní dobrodružství takto zapůsobilo. Velice příjemným překvapením na závěr bylo, že jsme svým výkonem přispěli na chod Libri prohibiti — knihovny československé exilové a samizdatové literatury. Krutý krtek vytvořil projekt, který je nejen zábavný, ale dokonce má smysl.

PS: Redakce Divadelních novin díky Expedici zažila velice netradiční teambuilding. Kolegům zdar!

— Ptala se **Petra Zachatá** —

Je to smaragdový a nikomu to nevádí

V sobotu 22. září 2018 nás příští vlna zanesla do Vraného nad Vltavou. Avizovaný otevřený ateliér s přesahem do plenéru propojil genia loci se sondou do tvůrčího procesu výtvarníka a herce Tomáše Bambuška. Z paluby remorkéru jsme si prohlédli povltavský industriál a večer se na premiéře Smaragdového kohouta přesvědčili, že anotace nelhala. Malířskou performancí zakončil výstřik a spektakulární tečka.

Betonový kanystř, betonová amfora, zvířecí lebky, kytky, hrnec na plotně a hostitel v úboru prodávající kebabu. Sotva nás uvítá v ateliéru, kde z obrazů křičí krajinářské impresie, dobrácky nás vyhazuje. Abyste to stihli. Z improvizovaného mola nám zamává a vrací se. Ateliér u řeky. Jako ve filmu Pupendo. Předehra s lodkou najednou dává smysl. Scénograf, výtvarník a herec site specific inscenací Tomáš Bambušek nás vpuští do svého světa, kde koryto řeky pod skalami přetíná konstrukce hráze. Brána k umělcově duši zvící obřích vrat plavební komory se za námi zavírá. Za chladného podzimního odpoledne pod zataženou oblohou jsme ve zdymadle sami. Nad námi dobrých deset metrů kamenné stěny a úzký žebřík. Scéna hodná katastrofického scénáře v kulisách z dob Julese Verna. Casting a skladba posádky splňuje veškeré předpoklady. Na přídi sedí současná ředitelka festivalu Lenka Dombrovská, žádá jíst jeho zakladatel Vladimír Hulec a Jan Dvořák. Mezi výletníky se nachází jedno štěně a dvě malé děti. Kdyby se teď přihnala tsunami, proslavil se Nextka možná až v Hollywoodu. Tomáš Bambušek se konečně podílí i na tvorbě filmů a divadelních projekcí.

Bambušek dělá umění jako kuchař Pohlreich dělá zábavu. Využívá řemeslo, ví, jak se materiál zachová, a umění je vložena nálada a vlastní charakter, ať je jakýkoli, okomentoval zakladatel a provozovatel kulturního prostoru Nová perla Ivan Mecl před pár lety Tomášovu výstavu v hlavní hale bývalé papírny ve Vraném nad Vltavou. Provozovatel tu skončil, ateliér v sousední budově zůstal. Obrazy plní vysoké stěny až po strop, kupí se u stěn. Naoko provizorní vybavení vytváří drobné instalace. Slepé zrcadlo a kovový trojúhelník. Srp za kabelem. Vybělená kost na černé niti. Dirami v černém závěsu na okně

probleskuje měsíc a vedle pruhovaného kavalce u litinových kamen jako by si odložil slamák van Gogh.

Krátkou performancí Smaragdový kohout těžko hodnotit. Je to spíš domácí představení pro širší rodinu, do níž jsme právě přivzání. Uprostřed ateliéru stojí obrovské plátno a kolem se kupí plechovky s barvami. Prizmatem každodenního rodinného života demonstruje čtyřlenná Bambušek-family předehru tvůrčího procesu na základě suchého konstatování faktů. Výčet vzhledu, vlastnosti a chování páva vizualizuje hlavní aktér za asistence dcer školního věku do komicko-trapné podoby. Improvizuje s dostupnými kusy oblečení, dokud nestane před publikem s hadovkou na hlavě jako karikatura piráta. Rozpor mezi přizemností a ideálem, mezi tou nejprostší všední situací a stylizovanou akcí je stále vyzdvihován a současně shazován. Bambušek se vyluzováním různých zvuků propracovává k pavím křiku a kolem manželky u plotny se natrásá s opatrnou žádostivostí. Akt probouzení inspirace jde ruku v ruce s výběrem hudby a sotva znatelným napětím, které do něj vnáší netýkavé partnerky. V otevřenosti, s jakou všichni čtyři krátký scénář přehrávají, probleskuje až intimní obraz jedné domácnosti. Dění náhle přeruší divácká soutěž o výběr modelu. Ze tří bílých kytic vyhrává ta s akcenty červených květů. Tomáš Bambušek vymění pásku v magnetofonu, a zatímco starší z dcer tančí, on během jediné písně rychlými expresivními tahy a doteky štětky rozvine na přraveném obřím plátně vějíř barev. Zátíší s kyticí podtrhne přímo z tuby trochou smaragdově zelené, jak se na konceptuálního umělce sluší. Kytky jsou malé stromy a ptáci jsou létající kytky. Tečka. Hlavní bod programu trval kolem tří minut a nám se dostane sarkastické poučky o tom, jak poznat dobrý obraz.

Pán domu si opět uváže zástěru a s hovzím srdcem na talíři nás zve na vývar. Divák Petr Čtvrtníček přinese pár lahví bílého, posedáváme u hrubě opracovaných pařezů a vychutnáváme si kulinářské umění Tomáše Bambuška. Zážitek pro všechny smysly, shrne akci jedna z diváček. S tím se dá jediné souhlasit.

— Veronika Boušová —

FOTO: ANNA ČERNÁ

FOTO: ANNA ČERNÁ

Procházka po kostech Reichenbergu

Navzdory varování hydrometeorologického ústavu před srážkami a silným větrem způsobenými tlakovou níží Fabienne se v rámci festivalu v neděli 23. září konala divadelní procházka divadla Krutý krtek s názvem *Odsunutí*. Krutý Krtek Karla Kratochvíla sám sebe definuje jako společensky užitečné divadlo. Procházka, která se od září bezplatně koná za každého počasí v ulicích Liberce, je přístupná všem osobám od dvanácti let.

FOTO: TEREZA LINHARTOVA

nikoli se soustředit na tendenční historické sebestmrskačství typu: „Podívejte, co naši předci provedli.“

Z toho důvodu také padne během jednoho ze zastavení výzva, aby se ten, jehož předci měli podobnou či související zkušenost, podělil s ostatními. To pak dva z (předem zjevně domluvených) návštěvníků učinili. Dokumentární optika, pro kterou se tvůrci rozhodli, však kvůli divadelnímu zpracování nemůže být zcela prostá zkratka, emocí a částečného ukazování prstem na viníky. Snaží se neprezentovat české a německé obyvatelstvo po válce jako „hodné“ nebo „zlé“, ale jako civilisty a ozbrojené složky. Speciální pozornost je v tomto případě věnována Revolučním gardám, výčet jejich zvěrstev zahrnující vraždění dětí stavi tyto jednotky dobrovolníků do pozice nezvladatelného psa pohraniční historie.

Soustředění divákovy pozornosti na jednotlivá historicky zapomenutá místa Liberce namísto kolektivní debaty o příčinách národnostní nenávisti je zřejmě už od prvního výstupu herečky Diany Čičmanové. Kromě několika výstupů, kdy herečka přejímá role historických postav, hovoří na účastníky procházky s afektovanou zesměšňující didaktikou autobusové stevardky. Už během úvodu je z jejich úst účastníkovi sděleno, že mu nebudou nabízeny žádné nápoje a mimo jiné nebudou páčány zločiny nacismu. Prvním divadelním obrazem, během něhož zazní v nádražním koridoru z úst herce Adama Kubišty vlastenecký projev, že Liberec už nikdy nebude Reichenbergem, utvoří autoři projektu pomyslnou tečku za historickými zločiny německé strany. Ať už věkovou hranici dvanácti let nebo vyzněním prvního divadelního obrazu počítá Krutý krtek

s poučeností diváka o zvěrstvech nacismu.

Divadelní prostředky pro kombinaci dokumentárního divadla a site-specific jsou v případě *Odsunutí* velmi skromné. Oba herci jsou oblečeni v civilu, autentické výpovědi pamětníků pouští Kubišta z telefonu přes megafon a veškeré rekvizity potřebné pro provedení divadelních obrazů nesou jednotliví účastníci procházky ve starých očíslovaných kufrech. Interakce s publikem ze strany herců je častá, ovšem nijak násilná a spíše kooperativní.

Zatímco Čičmanová napodobuje stereotyp stevardky formou zpěvavé dikce, Kubišta zase zesměšňuje stereotyp zámečného průvodce prodlužováním posledních slov svých promluv. Komické podání je pak v silném kontrastu s autentickými popisy vražd a mučení. Oběti divadelními prostředky symbolizují heliové balóčky nebo vyprané spodní prádlo, jež s sebou nesou účastníci procházky.

Nejpůsobivějším prvkem vizuální stránky projektu je ale dnešní Liberec samotný se všemi nedokonalostmi a paradoxy, které s tímto městem souvisí. Atmosféře silně dopomáhají náhodné momenty, které tvůrci nemohou nijak předvídat. Plakát s Tomiem Okamurou, kterému někdo namaloval hitlerovský knírek, se nachází v místě, kde procházka začíná. V momentě, kdy Kubišta vydírá s nožem coby revoluční gardista Němku, se nad ním ulomí větve a jen těsně ho mine. Scéna je zakončená startováním staré červené dodávky Volkswagen, historický výklad o libereckých tramvajích přehluší městská linka autobusu. Všechny tyto a další drobnosti pak nahrávají hloubce zážitku z celého počínání Krutého krta. V případě nedělní procházky pochopitelně nelze opomenout

silící průtrž mračen, která na herce zdánlivě neměla vliv.

Pro formu se může zdát rozporuplnou závěrečná scéna odehrávající se na liberecké přehradě. Momenty přehnané didaktičnosti, s níž se procházka čas od času potýká, zde zcela zmizí a tvůrci zakončí procházku silnou snahou proměnit ji v silně site-specific na úkor vlastního fyzického vyčerpání. Jako obraz jsou závěrečné minuty procházky výjimečně působivé, tvar

celého uměleckého počínání však narušují.

Závěrečný obraz není to jediné, co by se tvůrcům dalo vytknout. Stejně tak se dá hovořit o nesjednocení termínů, když se hovoří o jednotlivých zastaveních („v této scéně“ vs. „v tomto obraze“), anebo o skutečnosti, že Adam Kubišta občas zapomene hovořit s průvodcovskou dikcí při udělování organizačních pokynů.

Vy výsledku je procházka příjemným setkáním s lokální historií. O to více je pak

potěšující, že jde ve své podstatě o portrétování katastrofálních sousedských vztahů minulých, které mohou fungovat jako varování pro současné obyvatele někdejšího Reichenbergu.

— Otto Linhart —

Program

25 ÚT

DUP39

20.00
Divadlo X10 —
Ondřej Novotný: Teritorium

Od soumraku do úsvitu ve velmi blízké budoucnosti. V srdci Evropy. Crash! Něco se musí stát. Změna. Strach. Obrat smete všechno. Co to je všechno?

Na půdorysu antické tragédie Agamemnón vystavěl Ondřej Novotný precizní vivisekci dědičné viny a osobní i společenské zodpovědnosti. Mezi ostrými dialogy se vynořují stíny těch, které jsme chtěli vytěsnit a kteří nám věští „stoleté kurvení duše“. Je možné se ještě očistit? Fire!

TEXT: ONDŘEJ NOVOTNÝ, REŽIE: JAN FRIČ, DRAMATURGIE: DAGMAR RADOVÁ, VÝPRAVA: MARTIN CHOCHOLOUŠEK, LIGHT DESIGN: JARO REPKA, HUDBA: MYKO, HRAJÍ: LUCIE ROZNETINSKÁ, MARIE ŠVESTKOVÁ, JAN GRUNDMAN, HYNĚK CHMELAR, TOMÁŠ PETRIK.

22.00

Kult hanby: Hlupáci, proberte se

Debutová inscenace z dramatických obrazů, básní Kultu hanby.

Přežíváme s útechou oázy. V zemi vytožené zeje. Prahne. Hory smrti. Na živé mrskají drolené větve, na mrtvé už jen sutinu. Srdce už nebije samo sebe. Nikdo se nedívá. Koukám na pláň — A dýchám čerstvý — Vzduch

ÚČINKUJÍ: KULT HANBY (VOJTĚCH HRABÁK, PETR UHLÍK) S HOSTEM A MUZOU JANOU KOZUBKOVOU.

26 ST

(A) VOID FLOATING GALLERY

20.00 Apolena Vanišová
a Petr Krusha: Kračun

Divadelní instalace nebo elektromechanická objektová performance spojující nové technologie a vyjadřovací prostředky tradičního divadla. Kračun je asociativní kompozice inspirovaná slovanskou legendou boha slunce a zobrazující otisky starých svátků propisující se do dnešní městské neutěšenosti.

KONCEPT A REALIZACE: APOLENA VANISOVÁ A PETR KRUSHA.

21.30 Koncert Jan Burian ml.:
Lemurijské kalifonie

Jednoduché souzvučky, pravěké etudy a variace. Dostat se skrz svébytné elektronické nástroje k podstatě hudby... Jan Burian je hudební skladatel a zvukový designer, zakládající člen hudebních projektů tyto alba a Kyklos Galaktikos.

27 ČT

STUDIO PAMĚT

Představujeme Absintový klub Les a ostravskou undergroundovou scénu.

17.00 Absintový klub Les,
Ostrava — Jan Balabán
a Ivan Motyl: Bezruč?!

Scénické čtení.

V centru stojí střet démonického, výsostně uměleckého vidění světa a úřednické mašinérie života i dějin. To vše se pak bolestně promítá do nejintimnějších rovin lidského prožívání, jakým je nenaplněný milostný cit uznávaného poety a jeho osudové lásky. Literát Vladimír Vašek roste jako člověk vzpouzející se i znovu hledající původní milostné i básnické nasazení.

ÚČINKUJÍ: PŘEMYSL BUREŠ, JAKUB CHROBÁK, ZUZANA TRUPLOVÁ, IVAN MOTYL A JESKYNNÍ MALÍŘ BENDA.

19.30 Absintový klub Les,
Ostrava — Tomáš Vůjtek & Jan
Gajdica: Slávek Novák aneb
Příběh opravdového herce,
který se opravdu stal (pražská
premiéra)

Je to hra o nás? Hra o tom, kým jsme byli, nebo snad o tom, kým pořád ještě jsme?

Hra Tomáše Vůjtky je inspirována skutečným příběhem úspěšného českého herce, který se v roce 1949 dobrovolně stal spolupracovníkem StB, ikonou režimu, který již minul a který se možná nevrátí... V tomto podzemním muzikálu se mluví, zpívá i tančí. Vše je podáno s humorem, ze kterého mrazí.

TEXT A REŽIE: TOMÁŠ VŮJTEK, SCÉNA A KOSTYMY: ELLI MOTÝLOVÁ, CHOREOGRAFIE: STANISLAVA SCHUPPLEROVÁ, HUDBA: JAN GAJDICA, HRAJÍ: PŘEMYSL BUREŠ, KOSTAS ZERDALOGLU, VOJTĚCH ŠTĚPÁNEK, SABINA MUCHOVÁ A DALŠÍ, DOPROVÁZÍ: LESNÍ ORCHESTR JANA GAJDICI.

KLUB FAMU

21.30 Koncert: MC Zuzka feat.
Fish Crash

MC Zuzka, jedna z nejlepších fiale MCs v Čechách, přichází s novým projektem doplněným o živou kapelu Fish Crash. Energicky osobitý rap říznutý kytarami a bicími. Muzika, co má nejen názor, ale i koule!

28

PÁ

DIVADLO KOMEDIE

18.00 Divadlo U stolu, Brno —
Lucius Annaeus Seneca: Thyestes
(pražská premiéra)

Hra, která nebyla dosud nikdy v češtině uvedena. Nejčernější ze všech Senecových černých tragédií. Kruté drama, v němž není místo pro slitování a odpuštění, vypráví o pomstě Atrea, krále Argu, bratru Thyestovi.

SENECOVU TRAGÉDIÍ PŘELOŽILA: EVA STEHLIKOVÁ, KONCEPT A REŽIE: FRANTIŠEK DERFLER, HUDBA: ZDENĚK KLUKA, ÚČINKUJÍ: PETR ŠTĚPÁN, JAN KOLAŘIK, EVA NOVOTNÁ, JIŘÍ M. VALÚŠEK, FRANTIŠEK DERFLER, NA BICÍ DOPROVÁZÍ: ZDENĚK KLUKA.

20.00 Pocty SOMA

Lidské tělo budí pochváleno.

Od roku 2003 organizátoři festivalu ...příští vlna/next wave... každoročně vyslovují a veřejně prokazují Pocty v šesti kategoriích. Během slavnostního večera v choreografii Martina Talagy přivezou poutěné osobnosti zrcadlové masky navržené výtvarníkem a divadelníkem Petrem Niklem. Ceremoniál je přístupným všem.

30

NE

DIVADLO KOMEDIE

16.00 Krutý krtek: Romské pohádky

Červená karkulka, Šípková Růženka, Bajaja... Kdo by neznal aspoň jednu českou pohádku. Ale kolik znáte pohádek romských? Inscenace kombinuje krátká vtipná vyprávění pherasuňi paramisi a hrdinské pohádky vítěziko paramisi. Součástí představení budou také tradiční romské písničky, hrané a zpívané živě.

NA MOTIVY POHÁDEK ZACHYCEŇENÝCH MILENOU HÜBSCHMANNOVOU, KONCEPT A REŽIE: KRUTÝ KRTEK, HRAJÍ: ANNA SCHMIDTMAJEROVÁ, TOMSA LEGIERSKI.

18.00 Petr Nikl, Miroslav Černý:
Vlnění (premiéra)*Vizuálně hudební improvizace*

Petr Nikl buzuki zpívá a hrátka s objekty, Miroslav Černý rozličné nástroje.

29

SO

(A) VOID FLOATING GALLERY

15.00 Apolena Vanišová
a Petr Krusha: Kračun

Divadelní instalace nebo elektromechanická objektová performance spojující nové technologie a vyjadřovací prostředky tradičního divadla. Kračun je asociativní kompozice inspirovaná slovanskou legendou boha slunce a zobrazující otisky starých svátků propisující se do dnešní městské neutěšenosti.

KONCEPT A REALIZACE: APOLENA VANÍŠOVÁ A PETR KRUSHA.

DIVADLO KOMEDIE

16.00 a 18.00
Studio Rote — Ondřej Škrabal:
Zjevení pudla (premiéra)*„Proč mě nikdo neupozornil, že trik s bílým pudlem se změnil na trik s pudlem černým?“*

Monolog z herecké šatny těsně po nepovedeném představení Goethova Fausta. Monolog člověka, který se pohybuje na neznatelné hranici divadla s vnějším světem a ztrácí schopnost rozeznat, v čem je zlo. Monodrama Zjevení pudla bylo napsáno přímo pro herce Martina Pechlát, který se s ním po několika letech vrací do divadla, kde ztvárnil své nejocetovanější role.

TEXT A REŽIE: ONDŘEJ ŠKRABAL, KOSTÝMY A LOUTKY: TEREZA HAVLOVÁ, HUDBA: AID KID, PRODUKCE: JAKUB RÁLEK, HRAJE: MARTIN PECHLÁT.

KAPACITA JE OMEZENÁ, ÚČAST MOŽNÁ
POUZE PO PŘEDCHOZÍ REZERVACI,
INFO NA WWW.NEXTWAVE.CZ.

19.00 Kolonie — Elfriede Jelinek:
Vztek (premiéra)*Epos o motoru lidstva.*

Karikatura proroka Mohameda na titulní straně časopisu byla záminkou pro mstu, která vyvrcholila teroristickým útokem na redakci časopisu Charlie Hebdo. Byl to útok na lidskou svobodu? A co na to ten „druhý bůh“? Kdo rozhodne o tom, který z bohů je ten opravdový? Diváme se na internetu na popravu zajatců dobrovolně, nebo nás k tomu nutí náš vztek? Rozdělujeme se na „my“ a „oni“ a vztekáme se.

HRU ELFRIEDE JELINEK PŘELOŽILI MARC LUSTI A LIBOR HUBÁLEK, REŽIE A DRAMATURGIE: LUCIE FERENZOVÁ, VÝPRAVA: ANDRIJANA TRPKOVIĆ, LIGHT DESIGN: JAN HUGO HEJZLAR, HUDBA: LO/VE, HRAJÍ: MARKÉTA DVOŘÁKOVÁ, KRISTÝNA FREJOVÁ, ANITA KRAUSOVÁ, JINDŘISKA KRIVÁNKOVÁ.

21.00 Koncert Lo/ve

Duo Lo/ve, za nímž stojí výtvarník a hudebník Pavel Ptáčník a herečka Markéta Dvořáková, je aktivní od roku 2013. Elektrická kytara s looperovými efekty tvoří spolu s bicími a stylizovaným vokálním projevem surový zvuk, pod nímž se skrývá velký cit pro psaní písní.

1

PO

DIVADLO KOMEDIE

od 18.00 Petr Krusha
rozsvítí Komedii

Přijďte se podívat, jak znovuotevřená Komédie svítí. Instalace, která reaguje na váš pohyb, se uskuteční v různých prostorách divadla.

19.00 Petr Krusha: Touch/Dotek
(premiéra)*Vášeň/Zloba/Něžnost/Prst/Nadro/Těsný/Škrtit/
Lechtat/Lizat/Kousnout/Škrábat*

MULTImediální instalace, performance, mluvené a zpívané slovo.

KONCEPT A PERFORMANCE: PETR KRUSHA, ZVUK: AKITAYRA, PETR KRUSHA, HLAS: EMOTIV.

21.00 Koncert DekadentFabrik

Pro festival připravují DekadentFabrik nové skladby a speciálního hosty. Opět zazní elektronika a s ní se proplétající žily hlasu lidského, hlasu flétny, ostré kytary a dunivého, někdy plačícího kontrabasů. O co v životě jde? O tanec, zapomnění, nabídnutou cestu do snu, chaosu, ve kterém ztraceni nalezneme sami sebe a něčí nohy.

Festival podporují:

MINISTERSTVO
KULTURY

Mediální partneři:

Radio Wave
Český rozhlas

divadlo.cz

Dramaturgie a koncepce: Lenka Dombrovská, **produkce:** Oskar Hulec, **PR a guestservis:** Tereza Linhartová, **grafická podoba ročníku 2018:** Petr Kněžek (www.sillysilly.cz), **Tsunami:** Dominik Melichar. Festival pořádá z. s. Příští vlna za podpory Ministerstva kultury ČR, Hlavního města Prahy a Dopravních podniků Praha.

www.nextwave.cz